

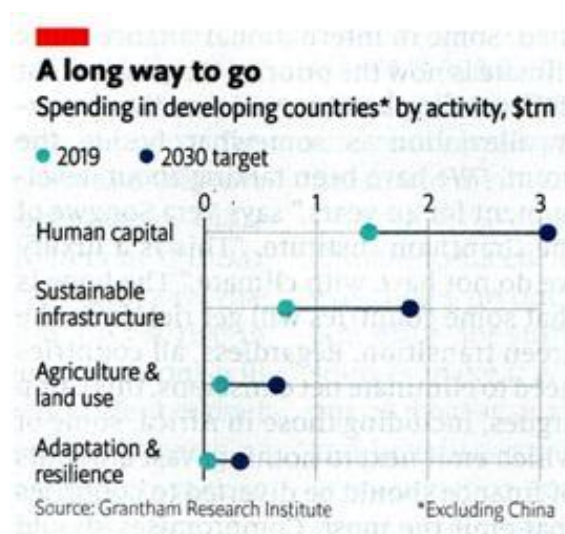
Kiss Károly

Szegénység, migráció, klímavédelem – a világ dilemmája

2020-ban a Kína nélküli fejlődő világ bocsátotta ki az összes széndioxid közel 30 százalékát. 2030-ra már e klímagyilkos gáz több, mint fele tőlük fog származni. A London School of Economics kutatói szerint ekkor a szegény országoknak majd évi 2,8 billió (ezer milliárd) dollárt kell költeniük arra, hogy csökkentsék a széndioxid-kibocsátást és védjék gazdaságaikat a klímaváltozás ellen. Ugyanakkor évi 3 billió (ezer milliárd) dollárt kell fordítaniuk majd az egészségügyre és az oktatásra, hogy kiemelkedjenek a szegénységből. E hatalmas összegeket nem fogják tudni előteremteni, választaniuk kell majd, hogy melyik célt tartják fontosabbnak.

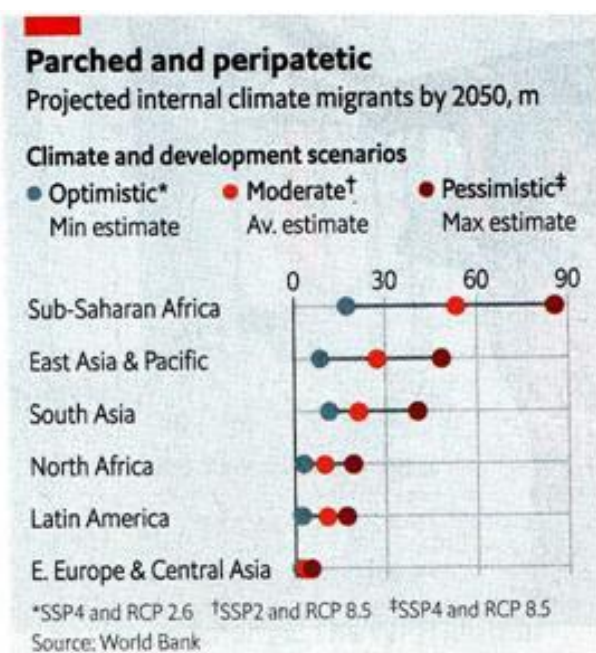
A fejlett országok és a fejlesztési bankok ennek legalább az egyharmadát kellene, hogy előteremtsék: évi 1 ezer milliárd dollárt. Az eddigi tapasztalatok azonban e téren nem túl biztatóak. 2009-ben a gazdag országok megállapodtak, hogy évi 100 md dollár segílyt nyújtanak a szegényeknek (tehát az ezután szükségesnek a tizedét). Ez eddig egyik évben sem teljesült, 2020-ban 83 milliárdot sikerült előteremteni, de annak nagy része nem közvetlenül a gazdag országoktól, hanem a nemzetközi fejlesztési bankoktól származott,

E komplex problémára mindaddig a legátfogóbb, klímavédelmi indíttatású megoldást a 2021. novemberi glasgowi egyezmény kínálja. A gazdag országok kötelezettséget vállaltak, hogy 2050-re megvalósítják a „karbonsemlegességet”: azaz ugyanannyi üvegházhatású gázt vonnak ki a légkörből (sajátos technológiákkal és erdősítéssel), mint amennyit oda eresztenek. Oroszország 2060-ra, India 2070-re vállalta ugyanezt. Kína is nagyon együttműködő volt. Ez reményt ad arra, hogy a felmelegedés az ipari forradalom előtti átlagos globális hőmérséklethez képest nem lesz 1,5 C foknál magasabb. (Ez az a határ, amin belül még nem történnek nagymértékű, visszafordíthatatlan változások az éghajlatban és a természeti környezetben.) Ez egyezmény keretében vállalták a gazdag országok, hogy a fejlődők számára évi 100 md dolláros alapot hoznak létre olyan fejlett technológiák meghonosítására, melyek növekedésüket szolgálják, de nem károsítják a klímát.¹

¹ Lásd erről: Éghajlat és környezeti válság c. témakörünk tanulmányait.

A szegénység és az iskolázatlanság elképesztő mértékben táplálja (pontosabban fenntartja) a demográfiai robbanást, és ennek leküzdéséhez akkora forrásokra van szükség, hogy a szegény országok nem tudják gazdaságaikat klímabaráttá tenni, nem tudnak a klímavédelemmel kellőképpen törődni. A szubszaharai Afrikában a vidéki nők termékenységi mutatója 5,8, és még a városokban is 3,9 gyermeket szül élete során egy fekete nő. A szegény országok fejlesztésére kidolgozott stratégia megváltozott. Eddig fontos szerepet kapott a környezetbarát mezőgazdálkodás. Most inkább az urbanizáció gyorsítására törekszenek, mert a városi lét magasabb iskolázottsággal és kevesebb gyermekszüléssel jár.

A Világbankban készült előrejelzések szerint 2050 táján már minimum 44, de akár 216 millió is lehet a fejlődő világban azoknak a belső menekülteknek a száma, akik a hőség, a szárazság, vagy éppenséggel az áradások, vagy a tengervízszint emelkedése miatt lesznek kénytelenek elhagyni lakóhelyüket. Átlagos értékeket véve alapul a szubszaharai térségben 60 millió, Kelet-Ázsiában és a Csendes óceán térségében 30 millió, Dél-Ázsiában 20 millió belső menekülttel lehet számolni. Emellett még 100 millióra becsülik a mindenkor háborúk menekültjeinek számát. (Tehát az összes menekült akár a 300 milliót is elérheti.) – Íme az elkövetkező évek migrációs bázisa. A gazdag országokba irányuló mai migrációs hullámban már a

klímaváltozás is szerepet játszik, bár még csak kis mértékben. Egyelőre a háború és a szegénység szolgáltatják a fő okot.

Ennek az összetett problémának a leküzdése szinte lehetetlen. A Kuznets-görbe által leírt jelenség értelmében (mely igen széleskörű tapasztalatokon alapszik) a gazdasági fellendülés kezdetben igen súlyos fajlagos környezetszennyezéssel jár, mert az iparosítás útján meginduló országok a kevésbé fejlett, szennyező technológiákat alkalmazzák, és csak a közepes fejlettségi szint után kezd csökkenni a növekedés fajlagos környezetszennyezése. Tehát – ha megindul a gazdasági fejlődésük, átmenetileg – a fejlett országok okozta környezeti- és klímaártalmakon túl – még a sajátmaguk által okozottak miatt is szenvedni fognak. A nyugati segély éppen azt a célt szolgálja, hogy ipar- és gazdaságfejlesztésük már a kezdetektől fogva a legmodernebb, a legkevésbé klímakárosító technológiákat alkalmazza. Ennek során olyan problémákat kell megoldani, mint pl. a szénben gazdag Indonézia energiaiparának és felhasználásának átállítása „karbonsemleges” módzatokra. Indonézia ugyanis önmagában több üvegházhatású gázt bocsát ki, mint az egész szubszaharai Afrika (Dél-Afrikát leszámítva). De Indiának is a kŐszén a fő energiaforrása.

Úgy tűnik, hogy csak egy rossz és egy még rosszabb jövő között választhatunk: szegényebb sors a világ nagyobb részét kitevő fejlődő országoknak, vagy tovább melegező klíma mindnyájunknak. De a kockázat irtózatosan nagy; mindent meg kell tennünk Földünk és utódaink jövőjéért. Magyarország részesedése mind a világon előállított GDP-ből, mind a kibocsátott üvegházhatású gázokból 0,2 százalék. Mégsem háríthatjuk el a felelőséget; hiszen a világ közel 200 országának többsége hazánkhoz hasonló kis ország. Súlyuk és felelősségük meghatározó a jövő alakításában.

Bp, 2023 júl. 13.

Forrás:

The Economist July 1st 2023: Hard truth about green growth; Climate migrants; Development versus climate

